

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za celo leto \$600
Za pol leta \$300
Za New York celo leto \$7.00
Za inozemstvo celo leto \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 17. — ŠTEV. 17.

NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 21, 1921. — PETEK, 21. JANUARJA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

ZANIMIVO POROČILO IZ DELAVSKEGA SVETA

MESTO TOLEDO BO PREHRANJALO SVOJE NEZAPOSLENE TER PREHRANJALO DVATISOČ DELAVCEV, KI SO V ZADREGI. — JAVNOST NAJ POMAGA, DA SE ODPOMORE SPLOŠNEMU POLOŽAJU.

Toledo, Ohio, 20. januarja. — John R. Cowell, pomožni delavski komisar, je danes izjavil, da so bile storjene danes vse priprave za ustanovljenje izkuhov, kjer se bo lahko prehranjal na tisoče nezaposlenih delavcev in da se bo te priprave najbrž takoj prestavilo v dejstvo.

Izkube in krušne vrste se bo porabilo le kot zadnji izhod iz zagate, — je rekel Mr. Cowell. — Toledo stoji pred najbolj resnim položajem, tikajočim se nezaposlenja v celi svoji zgodovini, — je izjavil komisar.

Danes se je oglasilo pri Social Service Federation skoro dva tisoč mož, ki so bili brez zajutreka ter prosili, naj se jim da takoj dela. 75 mož je vzel na delo mesto, a drugi so morali oditi, ne da bi kaj opravili.

Nekateri prosili so imeli doma nič manj kot po enajst otrok. Na postajo so prišli z obrabljениimi čevalji ter tako raztrganimi oblečkami, da so zelo trplji od mraza.

Občinski uradniki so razposlali splošen poziv na javnost, ki naj bi pomagala, da se odpomore mučnemu položaju. Občinski svet je pred kratkim dovolil sveto \$25,000, da se preskrbi nezaposlenim delo. (Kje pa so milijonarji iz Toledo in velike korporacije, katerim so delali sedanji nezaposleni tekom vojnega časa tako velikanske dobičke? Sedaj, ko jih ne rabijo več, so jih enostavno vrgli na cesto, njih in družine, dočim se sami mude v Floridi ali na Cubi ter uživajo sadove dela drugih, ne svojega lastnega.)

"POSLANIK" BAKMETJEV JE ODPOTOVAL V PARIZ

Pozval ga je Kerenski, da bosta napravila načrte za novo rusko vlado.

Včeraj je odpotoval s parnikom "France" v Francijo Boris Bakmetjev. Pozval ga je bivši ruski diktator Kerenski, češ, da se bo domenil žnjim o bodočih načrtih glede Rusije.

Kerenski se je baje že sporazumel z madžarskimi, čehoslovščimi, rumunskimi in francoskimi državnimi ter bo uvedel spomladni splošno ofenzivo proti sovjetti Rusiji.

Bakmetjev se bo baje vrnil dne 26. februarja v Washington ter znova prevzel "poslanštvo", da siravno ne zastopa sedanje sovjete vlade, pač pa edinole samega sebe.

Po kaj gre, ni hotel povedati. Rekel je le, da bo ob svojem povratku nekaj zanimivega povedal.

Spremlja ga njegov tajnik Michael Kajpovič.

D'ANNUNZIO JE ŠEL V BENETKE.

London, Anglija, 20. januarja. — Torek je dosegel v Benetke Gabriel D'Annunzio bivši "governor kvarnerskega regentstva". Nastajal je v Barbarigo palači. Veliko časnikarskih poročevalcev je iz hotela govoriti žnjim, toda on ni maral nikogar sprejeti.

BELGIJA BO DOBILA TRIDESET MILLIJONOV DOLARJEV POSOJILA.

London, Anglija, 20. januarja. — Tukajšnje časopisje je dobilo iz Bruselja poročilo, da bo belgijska vlada podpisala v petek z Morga vno firmo pogodbo glede posojila v znesku tridesetih milijonov dolarjev.

COLBY NA POVRATKU.

Port of Spain, Trinidad, 20. jan. — Včeraj je dosegel na bojni ladji "Florida" ameriški državni tajnik Colby.

V par dneh se bo vrnil v Združene države.

SLOVENSKO - AMERIKAANSKI KOLEDAR za leto 1921.

Največji slovenski koledar v Ameriki in edini za

40 CENTOV

(s poštino vred)

Pošljite ga sorodnikom in prijateljem v Jugoslavijo.

Cena za Jugoslavijo ista.

Vsebuje povesti, članke razprave, potopise, šalo itd. — Krasne slike. V zalogi ga ima le par sto iztisov.

Gloveno Publishing Co., 22 Cortlandt St., New York City.

Tiskarna Frank Sakser, 22 Cortlandt St., New York, N. Y.

Glika nam kaže, kje nameravajo boljševiki spomladni napasti.

ZBOROVANJE NEMŠKEGA V LONDONU RAZKRILI DRŽAVNEGA ZBORA

IRSKI KOMPLOT

Radikalci v nemškem drž. zboru so ostro napadli Bavarsko ter zahievajo razprt "domačih straž".

Berlin, Nemčija, 20. januarja. — Radikalni člani državnega zebra so vprizorili danes takoj po otvorenju seje oster napad na bavarsko domačo stražo ali Einwohnerwehr ter zahtevali da se te vojaške organizacije takoj razpusti. Ta barbarska narodna straža je del varnostne policije ali oborožene sile za varstvo domovine. Straža se ni hotela pokoriti poveljemu državne vlade ter odložiti orožje.

Berlin, Nemčija, 20. januarja. — Člani nemškega državnega zebra so z dvignjenjem s sedežev počastili spomin zamrlega delavskega voditelja, Karla Legien, ko je predsednik poslanskih zbornic sporočil smrt moža, ki je bil skozno dolga leta član nemškega državnega zebra.

Po kratkem slavospevu na zmrlega je nadaljeval predsednik ter omenil tudi ime zamrlega bivšega državnega kancelarja, Bethmann-Hollwega, nakar so komunisti ostentativno zopet sedli na svoje sedeže.

Od vseh strani je bilo čuti klice: — Sramota! Sramota! — nakar je komunistični poslaneč Malzeh rekel: — Bil je eden onih, ki so bili odgovorni za vojno.

Komunist Adolf Hoffman pa ga je podpril z izjavo: — Trije milijoni mrtvih!

Komunistični voditelj dr. Levy je napadel predsednika državnega zebra Loeb-ja ter označil njegovo omenitev petdesetletnega obstoja nemškega cesarstva kot "imperialistično demonstracijo".

Ogorčeni klici z vseh strani pa so prisili dr. Levy-ja, da je zapustil govorški oder.

D'ANNUNZIO.

Pariz, Francija, 19. januarja. — Znan prismoda, Gabriel D'Annunzio se je z avtomobilom odpeljal z Reke ter se namerava nastaniti v Franciji, a ne sme tam soglasno s sklepom francoške vlade ugnati nikake aktivne politike.

(Tega najbrž tudi ne bo storil, kajti njegov sloves kot diplomat je junak je izginil in sicer korenito.)

SLAVNI ASTRONOM UMLJ.

Berlin, Nemčija, 19. januarja. — "Tageblatt" poroča, da je umrl slavni nemški zvezdoznanec dr. Wilhelm Foerster. Pokojnik je bil profesor astronomije na berlinski univerzi.

PREDNO SE ODLOČITE

za svojo družino sorodnika ali prijatelja naročiti vozni listek, ali poslati denar v domovino, da si ga potnik sam kupi, pišite najprej za to zadevno pojasnila na zmanjšano in zanesljivo tvrdko.

Za vsa pojasnila se je obrniti na zmanjšano zanesljivo tvrdko.

Frank Sakser, 22 Cortlandt St., New York, N. Y.

LIGA DOVOLUJE NEDELJSKI POLJUB

V drugih ozirih pa hoče biti liga za nedeljsko praznovanje zelo stroga. — Lekarne zaprte.

Albany, N. Y., 20. januarja. — V dvoranah newyorske državne zakonodaje se je sedaj pojavit politik, ki hoče uveljaviti "višnje, modro ali vijoličasto nedeljo" ter govor je sedaj s svojim običajnim tonom plemenite poniznosti, kot je lasten vsem tem reformatorjem po poklicu. Ta mož je "Rev." John Ferguson, tajnik Lords Day Alliance, ki je otvoril tukaj svojo pisarno, da izvaja svoj upliv in pritisk na zakonodajce.

Gospod Ferguson noče za enkrat ničesar drugega kot prepoved kino-gledišč in base-ball, zavrnjanje prodajalna soda vode ter grocerij v nedeljo od sedme do desete ure zjutraj. Delikates-podajalne hoče ta gospoda za enkrat pri miru pustiti. Temu nasproti pa ustaja gospod Ferguson pri tem, da je treba nedeljske liste tiskati že v soboto. (To se godi že dolgo vrsto let pri skrovih vseh listih. V nedelji delajo za ponedeljek.) Da bi to povzročilo velikanske težkoče in da bi imeli izdajatelji listov nadaljnje velike stroške, o tem nima seveda ta reverend niti najmanjšega pojma ter se v svoji apostolski gorenčnosti tudi ne briga za to.

Temu nasproti pa je bil tako prijazen ter izjavil v največjo odločnostjo, da nima Lords Day Alliance niti najmanjšega namena prepovedati — poljubovanje med možem in ženo v nedeljo. To so si izmislili le hudobni listi, — trdi on. Tudi ročne prepovedati vožnjo z avtomobilom v nedelji.

Na vprašanje, kako naj v nedelje časniki zbirajo poročila, da lahko napolnijo predale listov za ponedeljek, ni vedel nobenega odgovora. Hoče pa zapreti vse lekarne ter je menila, da niso itak nič drugega kot skladisca.

Lords Day Alliance sicer ni še stestavila tazačevne zakonske predlage, vendar pa se glasi, da bo tudi to kmalu prišlo.

Istočasno s tem poročilom se je takoj tudi izvedelo, da je bila inkorporirana organizacija za vojno. Pri tem so bili zaplenjeni važni dokumenti. Neuradno se izjavlja, da je bila preiskana hiša Mrs. Eadies, koje brat je bil radi sovredne ležbe pri ustaji v Dublinu usmrčen, pri čemur je našla policija listine, ki so kazale, da je bila ta ženska v najtesnejših stikih z voditelji irske republikanske armade.

Danes popoldne pa je Scotland Yard oficijelno objavil, da se naložijo pozitivne dokaze, da je Irski liga za samodoločbo v Londonu v tesnem stiku z bojno organizacijo Sinn-Feinev v Dublinu in da je slednja silila uradnike lige, naj vprizoril tekoči noči po celem Londonu veliko število pogonov na pristaše Sinn Fein organizacije.

Danes popoldne pa je Scotland

Yard oficijelno objavil, da se naložijo pozitivne dokaze, da je Irski liga za samodoločbo v Londonu v tesnem stiku z bojno organizacijo Sinn-Feinev v Dublinu in da je slednja silila uradnike lige, naj vprizoril tekoči noči po celem Londonu veliko število pogonov na pristaše Sinn Fein organizacije.

Lords Day Alliance sicer ni še stestavila tazačevne zakonske predlage, vendar pa se glasi, da bo tudi to kmalu prišlo.

Tam, kjer so stali ti zidovi, bo imel Pariz svoje prvo uzorno moderno igrišče za otroke, zgrajeno po ameriškem načrtu.

Francija bo priznala samo ono rusko vlado, ki bo voljna plačati dolg, katerega je napravila carska ruska vlada v Franciji.

Francija se trdno zanesne na lojalnost zaveznikov glede teh perečih vprašanj ter si je v tem oziru svestra tudi ameriške pomoči.

Nadalje zagovarja program za splošno varčevanje ter hitro rekonstrukcijo.

Senat in zbornica sta bila s tem programom zadovoljna.

Stavljeni je bilo več interpelacij, ki so izražale nezadovoljstvo

glede novega francoskega ministrstva.

PROGRAM NOVE FRANCOSKE VLADE

VELIKA MNOŽINA INTERPELACIJ V FRANCOSKI POSLANSKI ZBORNICI. — IMEL PA BO VEČINO 400 GLASOV. — PETNAJST VPRĀŠANJ ZA BRIANDA. — NEMČIJO JE TREBA NA VSAKA NAČIN RAZOROZITI.

Pariz Francija, 20. januarja. — Novi francoski kabinet, katerega načeluje kot ministrski predsednik Aristido Briand, je podal danes francoski poslanski zbornici pojasnil: glede nameravane politike kabineta. Ministrski predsedniki bo prečital program, katerega je kabinet sestavljal z velikim naporom. Briand in Filip Berthelot, tajnik za zunanje zadeve, sta sedela do polnoči skupaj, da završita dokument, da bo pripravljen za današnjo sejo kabineta, ki se bo vršila zgodaj zjutraj. Ministrski svet se je vršil pod predsedstvom predsednika francoske republike, Milleranda.

Videti je bilo vnaprej, da se izjava ne bo dovoljila s par besedami. Glasilo se je našprotno, da bo program zelo obsežen, da vrže kar največ mogoče luči na zunanjou politiko Francije. Padec kabinega Leyguesa je bil kakor znano, posledica molčanja glede tega predmeta. Treba se je tudi dotakniti posameznih točk notranje politike.

Kabinet stoji v poslanski zbornici nasproti nič manj kot petnajst interpelacij zidev vprašanj, tukajih se notranje in zunanje politike. Med temi interpelacijami se nahajajo tudi one, ki so že bile predložene kabinetu Leyguesa. Glasilo se je, da bo treba dveh sej poslanske zbornice, če bodo govorili vse, ki so se prijavili in ki bi radi govorili glede položaja. Vspričo teh okoliščin je domnevati, da bo debata že danes zvečer končana. Treba je predvsem dogmati, če uživa novi kabinet zaupanje zbornice ali ne. Kot se je izračunalo, pričakuje lahko Briand v poslanski zbornici večino 400 glasov, ker so glavne skupine sklenile podpirati ga. Le radikalci hočejo najprej izvedeti, kaj ima povedati novi kabinet.

Pariz, Francija, 20. januarja. — Ministrski predsednik Briand je predložil danes senatu in poslanski zbornici program novega kabine.

Nemčijo je treba razoroziti.

Nemška vlada mora točno plačevati odškodnino.

"GLAS NARODA"

SLOVENIAN DAILY

Owned and Published by

SLOVENIAN PUBLISHING COMPANY

(a corporation)

LOUIS BENEDIK, Treasurer

FRANK GAKSER, President

Place of Business of the Corporation and Addresses of Above Officers

2 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"Glas Naroda" izhaja vsak dan in izvzemljai nedelj in praznikov.

Ka celo leto vsega leta na Ameriko

In Canada

Ka pol leta

Ka štiri leta

Ka celo leta

Na New York za celo leto

za pol leta

\$1.00

\$0.50

\$0.25

\$0.125

\$0.0625

za pol leta

\$0.03125

\$0.015625

za pol leta

\$0.0078125

za pol leta

\$0.00390625

za pol leta

\$0.001953125

za pol leta

\$0.0009765625

za pol leta

\$0.00048828125

za pol leta

\$0.000244140625

za pol leta

\$0.0001220703125

za pol leta

\$0.00006103515625

za pol leta

\$0.000030517578125

za pol leta

\$0.0000152587890625

za pol leta

\$0.00000762939453125

za pol leta

\$0.000003814697265625

za pol leta

\$0.0000019073486328125

za pol leta

\$0.00000095367431640625

za pol leta

\$0.000000476837158203125

za pol leta

\$0.0000002384185791015625

za pol leta

\$0.00000011920928950078125

za pol leta

\$0.000000059604644750390625

za pol leta

\$0.0000000298023223751953125

za pol leta

\$0.00000001490116118759765625

za pol leta

\$0.000000007450580593798828125

za pol leta

\$0.0000000037252902968994140625

za pol leta

\$0.00000000186264514844720703125

za pol leta

\$0.000000000931322574223603515625

za pol leta

\$0.0000000004656612871118017578125

za pol leta

\$0.0000000002328306435559008515625

za pol leta

\$0.000000000116415321777950403125

za pol leta

\$0.0000000000582076608889752015625

za pol leta

\$0.00000000002910383044448760078125

za pol leta

\$0.000000000014552415222243800390625

za pol leta

\$0.0000000000072762076111219001953125

za pol leta

\$0.00000000000363810380556095009375

za pol leta

\$0.00000000000181905192778047500475

za pol leta

\$0.000000000000909525963890237502375

za pol leta

\$0.0000000000004547629819451187511875

za pol leta

\$0.0000000000002273814909725593759375

za pol leta

\$0.0000000000001136907454862796874875

za pol leta

\$0.00000000000005684537274313984374375

za pol leta

\$0.000000000000028422686371569921875

za pol leta

\$0.0000000000000142113431857849609375

za pol leta

\$0.000000000000007105671592892480475

za pol leta

\$0.0000000000000035528357964462402375

za pol leta

\$0.00000000000000177641789822231011875

za pol leta

\$0.000000000000000888208949111155059375

za pol leta

\$0.0000000000000004441044745555775296875

za pol leta

\$0.00000000000000022205223727778876455375

za pol leta

\$0.000000000000000111026118638894382375

za pol leta

\$0.0000000000000000555130593194471911875

za pol leta

\$0.0000000000000000277565296597235959375

za pol leta

\$0.00000000000000001387826480986179796875

za pol leta

\$0.00000000000000000693913240493089895375

za pol leta

\$0.000000000000000003469566202465449475

za pol leta

\$0.0000000000000000017347831012327224875

za pol leta

\$0.00000000000000000086739155061636124375

za pol leta

\$0.00000000000000000043369577530818062375

za pol leta

\$0.000000000000000000216847887654090311875

za pol leta

\$0.0000000000000000001084239438270451559375

za pol leta

\$0.00000000000000000005421197191352257796875

za pol leta

\$0.00000000000000000002710598595676128895375

za pol leta

\$0.000000000000000000013552992978380644475

za pol leta

\$0.0000000000000000000067764964991903222375

za pol leta

\$0.00000000000000000000338824824959516111875

za pol leta

\$0.000000000000000000001694124124797580559375

za pol leta

\$0.0000000000000000000008470620623987902796875

za pol leta

\$0.0000000000000000000004235310311993951395375

za pol leta

\$0.000000000000000000000211765515597697569796875

za pol leta

\$0.000000000000000000000105882757798848784895375

za pol leta

\$0.000000000000000000000052944378899424392496875

za pol leta

\$0.00000000000000000000002647218944971219624875

za pol leta

\$0.00000000000000000000001323609472485609812375

za pol leta

\$0.00000000000000000000000661

Industrijalni sveti kot pot k miru.

ganizacija takih zastopstev se hitro širi in to kljub mečni opoziciji od strani unij, ki izjavlja, da pomenjajo suženjstvo. — Uveljavljenje človeškega stika, ki je izginil vsled velikega razvoja industrije.

Poroča Arno Dosch Fleurot.

Najti je pot k miru, vsaj sorazmernem miru v industriji. Vojni, ki se je neprestano vrnila z open shop, za closed shop, stavke in portja, vse to se bo prileglo smatrati za prav tako necivilizirano kot drugo vojevanje. Vse, kar se smatra za potrebno, so "industrijalni sveti".

Ideja je bila na en način izdelana v Angliji in na drug način tukaj. Anglezi so morali priti na to misel, prisiljeni vsled dejstva, so njih tvornični delaveci organizirani v industrijalne unije. Tukaj pa je ideja prostovoljna, kajti industrijalni delaveci v Ameriki ni organizirani. Anglezi tvornični delaveci so organizirani, ker so, ali skor vi, Anglezi. Ameriški tvornični delaveci pa so večinoma inozemci. V Angliji je vprašanje postopanja Angležev z Angleži, tukaj pa so Amerikane, ki imajo opravka z inozemci.

Anglezi so skušali uveljaviti enoličen sistem industrijalnih svetov, znan kot Whitley sistem. To je enaka igra, z organizacijo ter intelligentnim vodstvom na obeh straneh. Tukaj pa je smotreno vedno izključeno le na eni strani. Industrijalni delaveci so na takoj stališču vspriječi dejstva, da niso vsi Amerikanci, da ne morejo skupaj ter držati skupaj kot delaveci Angležje, Francije, Belgije Nemčije, kjer je industrijalni unionizem že tradicijonalen.

Položaj v Ameriki je prav poseben. Približati se mu je mogoče z enega vidika, namreč onega delodajalec. Usušnjene imo le tolični kot mi mo hoče delodajalec sam dati. To sicer ni videti poslovno uspešna početna točka za idejo, o kateri se domneva, da bo doleta do industrijalnega miru. Na vsak način pa je to zelo važno, da je v zgodovini ameriške industrije in naj dovede kamorkoli hodo vendar imelo dalekoščen učinek.

V prvi vrsti bo mogoče to gibanje napravilo konec unijenizmu i ga vsaj napravilo manj važnim. Prav gotovo se bo vmešalo v organizacijo industrijalnega unionizma, ki bi lahko dovedel na poč k volejiji. Dočim se v Angliji unijski voditelji vzavzemajo za industrijalne svete, ker se lahko približajo delodajalecem na stališču enosti, se v tej deželi unijski voditelji boje tegi gibanja. Mesto da bi stališču unionizem kot v Angliji, bi ga v tej deželi uničilo v primerem času.

To bi bilo suženjstvo, — je rekel John Fitzpatrick, predsednik Chiengo Federation of Labor, ko sem mu cimeli idejo industrijalnemu svetu. — To je pot, da se spravi ljudi na takoj stališču poniznosti, da bi pripadali z dušo in telesom njih delodajalec.

Še hujše pa je, kar ima L. W. W. reči proti industrijalnim svetom ali konferencam. Taki sveti imajo namen odpraviti socialni neiri, a L. W. W. uspeva tam, kjer prevladuje nezadovoljstvo.

Na drugi strani pa nočijo težke industrije, kot premogarska, klarska in bakrena ničesar vedeti o tem ter nočijo imeti nobenega pravaka z industrijalnimi konferencami. United States Steel Corporation nima niti industrijalnega upravitelja ali managerja. Slične industrije v Evropi ne morejo zavzeti tako neodvisnega stališča, a tukaj je očvidno, da ne morejo niti sedaj, niti v neposredni dočnosti velike mase tvorničnih delavecev stopiti skupaj ter izsiliti priznanja. Mogoče bodo to lahko storili, če bo položaj zahteval, a sled pomanjkanja organizacije so za enkrat brez moči.

To dejstvo dela ameriški eksperiment glede "industrijalnih svetov" tem bolj zanimivim. Mogoče je, da so bili ti eksperimenti pogosto poslednji dragi stavki, vsed česar so pričeli delodajaleci misli, dejanski razvoj sistema je posledica praktičnih razlogov in vsled tega narašča tako hitro, da bo ameriška industrija kmalu obvladana ter ideje. Pred enim letom in pot je bilo mogoče petdeset naprav, ki so delale z delavniškimi komiteji. Sedaj pa jih je najmanj sedem ali pa še več.

V vrste teh naprav spadajo General Electric, Westinghouse, Duont, General Motors in International Harvester. Najti je tudi drugi naprave sličnega tipa. Večina investiranega denarja prihaja od enaj ter predstavlja vsed tega posebni kapital. Uprave pa so vzraste iz naprav samih. Delo je v veliko tesnejšem osebnem stiku z upravo kot pa je vloženi kapital. Če zasiži kapital velike dividende, je dovoljen, a ostala dva elementa, uprava in delo, živita in delata skupaj vsaki dan. Kako se ustavnost industrijskih svetov, ki združuje upravo in delavstvo, se ga redkokdaj opusni. Lajša namreč od neva do dneva težko. Pri tem ne pride vpoštvev sistem, kajti dnevni stik preprečuje brez dvoma nekatere stavke. V splošnem govorju.

Organizacija industrijalnih svetov po istem načinu kot je zvezda vlaže, s senatom, poslansko zborovno in predsednikom. Uslužbeni izvolijo poslansko zborovno, senat je sestavljen iz superintendenčev in predsednik in njegovi upravitelji so kabinet. Ta načrt je pričlanjen v tekstilni industriji. Vsa kontrola je trdno v rokah uprave.

Drugi načrt obstaja v tem, da naprosi uprava uslužbence kakor vrnice, naj imenujejo "delavniški komitej", ki ima pravico predložiti priporočila, ki pa nima glas.

Tretji načrt, ki najboljše izraža duha gibanja, določa skupen vbet z definitivnimi glasovalnimi pravici. Ta svet rešuje vse, kar je tiste tvornice, vključno vprašanje plač. Ničesar nima opraviti z zunanjim poslom, kupovanjem in prodajanjem ter ne uravnava na temelju končne analize splošne plačilne lestvice. V tvornicah samih, eveda z navedenimi emejtvami, pa prihaja do sporazuma glede vse posameznosti ter je možen le še priziv na upravitelje ali predsednika družbe. Določeni so celo arbitračni sveti, a to je komaj posredno, kajti celo zadava je le domaća uravnava.

Vsi ti načrti so le načrti za ugajanje vsakdanjega industrijalnega življenja ter nizajo nobenega opravka z velikimi ekonomskimi prizori. Izvareno po je, kolikim zadregam se izognije. Kar pride do poloma, ne morejo preprečiti niti stavki, niti znižanja plač. Tem tudi ne tiči njih važnost. Preprečijo pa nesporazume, ki nastanejo vsed pomanjkanja človeškega stika in izkušnje so pričelati, da ima večina industrijalnih zadreg svoj izvor v manjših nezadovoljstvih.

V enem slučaju je bil vprizoren poskus, da se izrabi idejo v veliko večjem obsegu. Idejo se je porabilo za kontroliranje cele industrije, namreč L. W. W., v pacifičnem severozapadu. To gibanje ima pa svojo posebno zgodovino, katero je treba pojasniti.

Delaveci v gozdih in tesarji so večinoma delavci, ki se selijo. — Nobenih nuj niso imeli, dokler ni pričela tekom vojne delovati med njimi L. W. W. organizacija. Organizacijsko delo je bilo uspešno in poletju 1917 je izbruhnila resna stavka, katero je moral uravnati, kajti nujno je potrebovala les za izdelovanje ladij in aeroplakov. Ker je šlo vojna naprej, je bilo nemogoče poslužiti se reprezentativno ali uveljaviti neobičajne pozive. General B. P. Disque, ki je pojavil tam, je dovezel do dogovora, — glasno s katerim naj bi pre-

pustili tako delodajaleci kot delaveci uravnavo vseh delavskih vprašanj, vključno plače, vladu sami. Delaveci pa so obljubili, da ne bodo stavkali.

Gibanje je dobilo gotov momentum dočim je šla vojna še naprej in ko je prišlo premirje, je poslovalo naprej po dogovoru. Že ime tega gibanja, Loyal Legion of Loggers and Lumbermen, kaže okolščine, ki so stale za njim, a klub temu se je gibanje izkazalo kot delazmožna uravnava. Kotroliralo je ter kontroliralo še danes 75 odstotkov produkcije lesa v Oregonu, Washingtonu in Idaho. Te tri države, ki prodnejo polevico lesa cele dežele, so razdeljene v dvanajst okrajov, kajih vsak ima zastopnika delodajalec in delavec na enaki podlagi in ti rešujejo vsa vprašanja pod predsedništvom Norman F. Colemana, predsednika "Four L's", kot se organizacija na kratko imenuje.

Tako organizacijo bi bilo komaj mogoče ustvariti, če bi ne bilo neobičajnih vojnih razmer, a napredek te organizacije od takrat naprej je zanimiv.

Ko sem bil jaz v Oregonu, je šla organizacija skozi svojo prvo krizo. Eden izmed principov organizacije je bil, da se mora vzdržati minimalno plačo \$4.40, da pa je treba primereno plačo določiti na poslu samem. V Coos Bay okraju v Oregonu je poskočila tekom maja, junija in julija meseca plača na \$5.30. Dne prvega avgusta so delodajaleci zahtevali, da se vrnejo k plači \$4.80. Vršalo se je zborovanje krajevne organizacije in delodajaleci so predložili številke, ki so dozakovale, da je treba plače znižati, dočim so delaveci dokazali, da to ni mogoče, ker so živiljenki stroški previški. Sklenjen je bil nato dogovor, soglasno s katerim so delaveci obljubili povečati produkcijo toliko, da bodo zaslužili posebnih 50 centov na dan in to so tudi storili.

Lesni trg pa je neprestano pešal in delodajaleci so zopet zahtevali znižanje plač. V tem slučaju pa se je priznalo z obe strani, da morajo enake cene stvari pasti tekom tekoče zime in da se bo že naločilo pot, kako znižati plače in živiljenjske stroške ob istem času. — Vsesled tega so poklicani krajevne trgovce v Coos Bay, ki so pristali na ista dejstva ter obljubili, da bodo takoj znižali cene za petnajst odstotkov. To je bilo zadostno za pokritje znižanja plač in edini, ki so bili prizadeti od tega, so bili trgovci, ki so priznali, da so morali trpeti izgube.

To je zelo poučen slučaj, kajti kaže nam, kako daleč je mogoče gnati to idejo in kajto številnim zadregam, se je mogoče izogniti, če se sestanejo delodajaleci z delaveci ter pridejo do sporazuma.

Če bi bil lesni trg slab skozi celo zimo, je očvidno, da bi bil naprej prevelik celo za takoj elastično organizacijo *kot je omenjena, a to, kar se je že doseglo, nam dokazuje, kaj je mogoče storiti s človeškim neposrednim stikom med delodajaleci in delaveci. Če sistem lahko posluje v lesni industriji, ki je izpostavljen zelo nestalnemu trgu, bi tak sistem lahko poslušal tudi v vsaki drugi industriji. Lesna industrija pa tudi ni nikaka industrija, ki nosi rokavice in mehke kožice. Povprečni delodajalec na tem polju je brezoboren človek in predno je bila stverjena omnenja organizacija, je bilo vprašanje enostavno to, če bodo delodajaleci zlomili hrket delavev ali če bodo delaveci zlomili onega delodajalec.

Nobena izmed naprav, ki so resno sprejeli sistem "industrijalnih svetov", ne trdi, da je rešila vsako stvar. Vse te naprave izjavljajo enostavno, da so novo ustanovile človeške stike, ki so bili izgubljeni vsled narastka industrije. Nobena teh naprav ne izjavlja, da je našla kak nov princip. Nekateri so uvedle delitev dobička, kot bi dobrodo za večjo delavnost, a druge izjavljajo, da to ni začeljivo. — To je stvar naziranja. Glavno upoštevanje zasluži duh, s katerim se predno je bila stverjena omnenja organizacija, je bilo vprašanje enostavno to, če bodo delodajaleci zlomili hrket delavev ali če bodo delaveci zlomili onega delodajalec.

Naglica, s katero raste ideja industrijalnih svetov, nam kaže, da delo še dosti preglavje industrijalnemu unijenizmu, ki bi se drugače pričel prikazovati vse povsod. Poslednje gibanje je, da se čutijo ljudje bolj varni v svojih službah, kar jih zopet dovaja do tege, da kupujejo domove ter pričenjajo spajati svoje lastne usore z obojnico industrije, kateri služijo. Če je duh za tem gibanjem napačen, bo to dovedlo do neke vrste suženjstva, — kot je rekel John Fitzpatrick.

Naprave, katere sem obiskal in v katerih so uveljavljeni industrijalni sveti, pa nikakor ne kažejo tega duha.

Ko sem šel skozi te naprave, kajih vsaka ima svoje lastno življeno, se mi je zdelo, da se razvija v teh napravah socijalna zavest, kot jo imenujejo moderni sociologji.

Ti sociologi pravijo, da je sedanja doba značilna raditev, ker je ustvarila individualno zavest in da bo naslednja doba proizvedla socijalno zavest. Kažejo na Rusijo ter trdijo, da razvijajo teorije Lenina socijalno zavest. Vsakdo mora reči, da je socijalna zavest potrebna, če hočejo ideje Lenina obvezati. Ironija bi bila, če bi se socijalna zavest hitreje razvila v zaničevani buržuazijski ameriški republike kot pa v nekem drugem.

Militarično pustolovstvo Wrangela je pri koncu. Pripadniki "edinstvenosti, nerazdeljenosti in nedotakljivosti" Rusije, zakrnjeni starokopitne, v vprašanjih, ki se tičejo Rusije, so eno upanje pričakali, Evropa pa, upajmo trdno, za eno spojanje bogatje. Ali je bilo to neizogibno?

To vprašanje so Ukraineri že pred meseci pravilno rešili, ko je francosko časopisje Wrangela pravljalo kot junaka in odrešeno, da je Francija dala Wrangleru našog skleniti sporazum z vsemi protiboljševiškimi državami nekdanje Rusije, toda kakšno je bilo postopanje Wrangla v tem oziru? Tekom pogajanj z Wranglom v svrhu vojaške kooperacije od strani Ukraine so zahtevali Ukraineri kot glavni pogoj priznanje državne neodvisnosti Ukrainerjev, ki nima žive zaslomite v svrhu ukrajinskega naroda. Tega pogajanja Wrangler ni izpolnil, njegov

izrazito imperijaščine duha, da nikdo ni mogel več vjetri na uspeh njegove vojaške akcije.

Namesto, da bi bil v vlado ukrajinske ljudske republike skupšči doseči jasen in pošten sporazum, je zašel Wrangel na idejo stvoriti v Parizu med drugimi Morkotuna, Mogiljanskoga i. dr. v Krim, sestavil z Gerbeljem in Igor-Kistjakowskim psevdoukrainjanskim vladom ter raztrobil po svetu, da je sporazum z Ukrajino dosežen.

Ta protoukrainjška politika generala Wrangla je započeta njenim članom takozvanega "Ukrainškega nacionalnega komite" v Parizu, med drugimi Morkotuna, Mogiljanskoga i. dr. v Krim, sestavil z Gerbeljem in Igor-Kistjakowskim psevdoukrainjanskim vladom ter raztrobil po svetu, da je sporazum z Ukrajino dosežen.

Spomem, katero je bilo skoraj 70 odstotkov ukrajinskih vojščakov in 50 odstotkov častnikov, je izgubila vse neprestani politični natev, ki je bilo v Rimu veliko zavzetje jugoslovanskega zborovanja. Na njem so bili pavčoči tudi delegati iz Jugoslavije. Na tem zborovanju je bilo iznova poudarjeno, da je ena od največjih načrtnih zavzetij jugoslovanskega zborovanja, da se bo izvedel za svojega svakaJOHNA DOBNIKAR. Pred 2. letom, ko je bil v East Helena in Butte, Mont. Prosim ga, da se javi, ali pa če kdaj se za njega, da mi pošlje njegov naslov. Ako sam bere te vrstice, naj se mi pa sam oglasti. — John Alieh e/o West Groves & Sons Co., 18 North 5. Ave., Duluth, Minn. (13-21-1)

POZDRAVI IZ NEW YORKA.

Predno se podam proti staro domovini s parnikom "Imperator", pozdravljam vse Slovence, posebno pa pečarje v Middlebranch, Ohio. Z Bogom! — John Henigman iz Podturna pri Novem mestu.

Pred odhodom v staro domovino prav lepo pozdravim znance in prijatelje v Ridgeway, Pa., posebno pa mojo ženo in otroke, kateri tudi očeta v družino v Saint Marys, Pa., ter jim kličem: Z Bogom in na veselo svidenje! — Jane Straus.

Rad bi izvedel za svojega svakaJOHNA DOBNIKAR. Pred 2. letom, ko je bival v East Helena in Butte, Mont. Prosim ga, da se javi, ali pa če kdaj se za njega, da mi pošlje njegov naslov. Ako sam bere te vrstice, naj se mi pa sam oglasti. — John Alieh e/o West Groves & Sons Co., 18 North 5. Ave., Duluth, Minn. (13-21-1)

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srečem naznjam sončnem rodovnikom, prijateljem in znancem založnost vest, da je moj brat

JOHN MILAR

dne 7. januarja 1921 za večno zaspal v bolnišnici v McKees Rock, Pa., odkoder je bil pripeljan v Cliff Mine, Pa., k rojaku Jakobu Debelaku, pri katerem je bil na hrani, predno se je podal v bolnišnico. Ranjki je bil star 34 let, samski. Pokopan je bil 10. januarja na katoliškem pokopališču v Imperial, Pa., s cerkvenim obredom. Boleshal je samo osem dni na pljučnici. V Ameriki je bil 15 let. Bil je tudi 5 mesecev pri vojakih Združenih dežav. Tukaj zapušča mene brata, v staro domovino pri vlastnem rojaku. Sveti pokopališči v Jugoslaviji, kateri je bil star 34 let, samski. Pokopan je bil 10. januarja na katoliškem pokopališču v Imperial, Pa., s cerkvenim obredom. Boleshal je samo osem dni na pljučnici. V Ameriki je bil 15 let. Bil je tudi 5 mesecev pri vojakih Združenih dežav. Tukaj zapušča mene brata, v staro domovino pri vlastnem rojaku. Sveti pokopališči v Jugoslaviji, kateri je bil star 34 let, samski. Pokopan je bil 10. januarja na katoliškem pokopališču v Imperial, Pa., s cerkvenim obredom. Boleshal je samo osem dni na pljučnici. V Ameriki je bil 15 let. Bil je tudi 5 mesecev pri vojakih Združenih dežav. Tukaj zapušča mene brata, v staro domovino pri

